

Nr 73

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt m m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 34 av herr *Mattsson m. fl.* och II: 45 av herr *Eriksson m. fl.*, vari hemställts,

1) att riksdagen måtte besluta att nuvarande energiskatt på elkraft för s. k. borgerliga ändamål med 7 procent av kraftpriset med verkan från den 1 juli 1960 skall ersättas av en styckeskatt med 1 öre/kWh, samt

2) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 31 maj 1957

(nr 262) om allmän energiskatt

Häri genom förordnas, att 14 § 1 mom. förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att till 15 § nämnda förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 3 mom., av lydelse som i det följande anges.

14 §.

1 mom. Skatten utgår

a) för elektrisk — — — beskattningsvärde och

b) för annan elektrisk kraft med ett öre för kilowattimme.

Såsom driftställe — — — huvudsak gemensamt.

Med beskattningsår — — — 30 juni.

Beskattningsvärdet är — — — icke skatt.

15 §.

3 mom. Kontrollstyrelsen äger förordna, att skatten för kraft, som avses i 14 § 1 mom. b) och som levereras för speciella ändamål eller såsom överskottskraft, skall utgå med sju procent av kraftens beskattningsvärde.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960.

Utän hinder därav skall dock skatten beräknas enligt tidigare lydelse av 14 §

1 mom. i fråga om elektrisk kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår efter uppmätt energiförbrukning: för tiden före första avläsningen av energiförbrukningen efter den 30 juni 1960 och

i fråga om annan elektrisk kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänför sig till tiden före den 1 juli 1960.

II) de likalydande motionerna I: 199 av herrar *Georg Carlsson* och *Robert Johansson* samt II: 248 av herr *Elmwall m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen, därest omsättningsskatten skulle bibehållas, måtte besluta att energibeskattningen för den s. k. borgerliga elkraftförbrukningen avvecklas från och med budgetåret 1960/61, samt alternativt

att riksdagen, därest ovannämnda förslag icke skulle bifallas, måtte besluta, att bestämmelserna i energiskatteförordningen så utformas, att beskattning endast skall ske av den elektriska kraft, som förbrukas, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderliga författningsändringar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande hänvisa till motionerna II: 45 och II: 248.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 69 har riksdagen vid vårsessionen beslutat att uppskjuta behandlingen av de föreliggande motionerna till innevarande höstsession.

Gällande bestämmelser

Beskattningen av elektrisk kraft regleras genom förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt, vilken förordning, såvitt gäller elkraft, trädde i stället för elskatteförordningen av den 1 juni 1951. Med undantag för kraft, som användes av kommunikationsföretag för bandrift och liknande ändamål, är i princip all kraftförbrukning inom landet beskattad enligt energiskatteförordningen. Ikraftträdandet av denna förordning medförde en utvidgning av beskattningsområdet såtillvida att detaljförbrukningen av elkraft, som varit skattefri sedan 1952, åter beskattades.

För elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe och beskattningsår (1 juli—30 juni) utgår skatten med 10 procent av kraftens beskattningsvärde. För övrig kraft höjdes energiskatten genom beslut av 1958 års A-riksdag från 5 procent till 7 procent av kraftens beskattningsvärde. Under denna skattesats faller elektrisk kraft, som detaljdistribueras för borgerliga behov, d. v. s. hushålls-, jordbruks- och yrkeskonsumtionen, samt kraftförbrukningen för gatubelysning m. m. Beskattningsvärdet är enligt energi-

skatteförordningen i princip lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för kraften.

Skatten för elektrisk kraft erlägges av den som förbrukat kraften. Är förbrukaren producent av kraften inlevererar han själv skatten till statsverket. Övriga kraftförbrukare erlägger skatten till kraftleverantören samtidigt med kraftavgifterna, varefter kraftleverantören har att redovisa och inbetala skatten till statsverket. För energiskatten på elektrisk kraft är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet.

Enligt 3 § energiskatteförordningen äger Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Majt. bestämmer, då synnerliga skäl därtill föreligger, medgiva befrielse från eller återbäring av skatt.

Frågans tidigare behandling

I en inom finansdepartementet upprättad promeroria angående en allmän energibesättning, som låg till grund för 1957 års riksdagsbeslut i ämnet, förordades en styckeskatt för den borgerliga förbrukningen. I remissyttrandena över förslaget från de remissinstanser, som representerade distributionsintressena, nämligen vattenfallsstyrelsen och elverksföreningen, föreslogs emellertid en värdeskatt med hänsyn till att en dylik skatteform vore mindre tariffrubbande och därjämte enklare ur uppbörds- och redovisningssynpunkt.

I proposition nr 175 till 1957 års riksdag anförde departementschefen bl. a. följande.

De önskemål som sålunda uttalats av distributörerna bör enligt min mening beaktas. Jag förordar fördenskull, att skatten å elektrisk kraft, som detaljdistribueras, uttages såsom värdeskatt. Vid mitt ställningstagande på denna punkt har jag särskilt tagit fasta på elverksföreningens uttalande, att kraftavgifterna för olika grupper av förbrukare numera är i hög grad utjämnade. Möjlighet bör dock, såsom också framhållits av vattenfallsstyrelsen och elverksföreningen, öppnas för kontrollstyrelsen att förordna om styckeskatt i fall där en värdebesättning med hänsyn till särskilda förhållanden skulle erbjuda tekniska svårigheter. Framställning bör i dylika fall göras av vederbörande distributör och skattesatsen bör avvägas efter det genomsnittliga priset för detaljdistributionen.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 47 anslöt sig bevillningsutskottet till förslaget i propositionen, att skatten å elektrisk kraft, som distribueras för såväl borgerlig som industriell förbrukning, skulle uttagas såsom en värdeskatt.

I de likalydande motionerna I: 153 och II: 187 vid 1958 års riksdag anfördes, att den ursprungligen avsedda skattebelastningen på borgerlig kraft hade ökat på grund av höjda taxor. Därför yrkades att sådana direktiv måtte utfärdas för skattens beräkning att densamma inte drabbade detaljabonenterna med högre belopp än som ursprungligen avsetts.

Bevillningsutskottet, som behandlade motionerna i sitt av 1958 års A-riksdag godkända betänkande nr 30, anförde härom följande.

Den i motionerna påtalade konsekvensen av skattens utformning skulle i och för sig kunna undvikas om man övergår till att beräkna skatten per kilowattimme i stället för procentuellt. Vid tillkomsten av energiskatteförordningen prövades ingående vilken av dessa båda beräkningsgrunder som borde väljas. Det befanns därvid att fördelarna med en procentuell skatt övervägde. Utskottet finner inte anledning att nu inta en ändrad ståndpunkt och kan därför inte tillstyrka motionerna.

Vid 1959 års riksdag yrkades i de likalydande motionerna I: 297 och II: 367, att den nuvarande värdeskatten å 7 procent av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för kraften, skulle ersättas av en styckeskatt å 1 öre per kilowattimme. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 26 anförde bevillningsutskottet bl. a. följande.

I motsats till vad motionärerna anført torde en värdeskatt för ett flertal elverk och andra distributörer, nämligen de med maskinell debitering av avgifterna, vara att föredraga ur debiterings- och kontrollsynpunkt och en genomgripande omläggning av skattesystemet skulle för dessa kraftdistributörers del medföra betydande kostnader och besvär. Inräknas skatten i kraftpriset, vilken metod, enligt vad som upplysts, tillämpas av många distributörer, medför debiteringen av värdeskatten inte något som helst extra arbete för distributören och det totala skattebelopp, som skall redovisas, erhålles i en enda uträkning såsom en procentandel av totalt debiterade avgifter. Om den nuvarande värdeskatten å 7 procent ersättes av en styckeskatt å 1 öre per kilowattimme, skulle detta dessutom medföra en skattehöjning för abonnenter såväl på landsbygden som i tätorterna. Utskottet vill vidare framhålla, att vid energiskatteförordningens tillkomst år 1957 noga övervägdes vilket beskattningssystem, som var mest ändamålsenligt. Den vid föregående års riksdag genomförda höjningen av skattesatsen med två procent är inte av sådan storlek, att den kan påverka det tidigare ställningstagandet i frågan. Utskottet anser sig därför inte kunna tillstyrka bifall till de likalydande motionerna I: 297 och II: 367.

Vidare framställdes i de likalydande motionerna I: 283 och II: 354 vid föregående års riksdag yrkande om att skatten skulle beräknas endast på de av kraftproducenten debiterade avgifterna vid försäljning till distributören.

I anledning härav anförde bevillningsutskottet i ovannämnda betänkande nr 26 följande.

En sådan anordning, som den motionärerna förordar, skulle få till följd att abonnenter, som inte inköper kraft direkt från producenten, skulle få en sänkning av energiskatten, som inte kommer det stora antalet övriga förbrukare till del. I viss utsträckning skulle olikheter således fortfarande kvarstå i skattebelastningen mellan abonnentgrupper med likartad förbrukning. Därjämte skulle statsverkets inkomster vid oförändrat procentuellt skatte-

uttag minska avsevärt, vilket inte synes böra ifrågakomma i nuvarande statsfinansiella läge. Om skatten utformas i enlighet med motionärernas förslag måste lagstiftningen dessutom kompletteras med en mängd specialföreskrifter, som i och för sig är ägnade att försvåra den praktiska tillämpningen av bestämmelserna. Av det anförda framgår att utskottet inte kan tillstyrka den i de likalydande motionerna I: 283 och II: 354 föreslagna omläggningen av beskattningen av elektrisk kraft för borgerliga ändamål.

Motionerna

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I de likalydande *motionerna I: 34 och II: 45* anføres i huvudsak följande. Även om en viss standardisering av detaljtaxorna på landsbygden genomförts under senare år kan stora variationer konstateras mellan taxor som tillämpas inom tätorter och tätbebyggda landsdelar i jämförelse med eltaxor som tillämpas inom landsdelar som är ogynnsamt belägna i förhållande till kraftkällorna eller som består av glesbygder. Det varierande elkraftpriset sammanhänger med skillnaderna i kostnader för distribution av elkraft i tätorter och på landsbygden. En sammanställning över de elavgifter, som uttages för lika stora abonnemang inom ett antal kommunala elverks distributionsområden i jämförelse med den taxa som tillämpas av statens vattenfallsverk och ett stort antal enskilda kraftdistributörer på landsbygden samt en taxa som förekommer inom Värmlands glesbygd, ger följande resultat.

Elavgifter och elskatt (E-skatt) för ett abonnemang om 10 tariffenheter (te) och en årsförbrukning av 2 000 kilowattimmar (kWh).

Distributionsområde	Elavgifter exkl. E-skatt		totalt kr.	E-skatt Sthlm = 100
	Totalt kr.	öre/kWh		
Stockholm	238: 50	11,93	16: 69	100
Uppsala	273: —	13,65	19: 11	114
Norrköping	276: —	13,80	19: 32	116
Göteborg	287: —	14,35	20: 09	121
Statens vattenfallsverk m. fl. områden på landsbygden	363: —	18,15	25: 41	152
Värmlands glesbygd ..	400: —	20,00	28: 00	168

Enligt uppgift i årets statsverksproposition, bil. 1, I: Riksräkenskapsverkets inkomstberäkning sid. 66 beräknas genomsnittspriset på kraft för borgerliga ändamål i tätorterna under budgetåret 1960/61 komma att uppgå till 12,4 öre/kWh och årsförbrukningen till 5 570 MkWh. Motsvarande pris

på landsbygden beräknas till 16,2 öre/kWh och årsförbrukningen till 3 720 MkWh. Genom att elskatten uttages som värdeskatt belastas landsbygden sålunda med i genomsnitt 30 procent högre elskatt än tätorterna. Även om genomsnittspriset för detaljdistribuerad elkraft på landsbygden i jämförelse med motsvarande pris i tätorterna icke uppvisar större differens än vad som ovan angives blir sålunda skillnaden i skattebelastning mellan landsbygd och tätort icke oväsentlig. Inom områden på landsbygden med låg specifik elförbrukning eller där speciella glesbygdstaxor tillämpas kan elskatten bli cirka 60 procent högre än vad som i genomsnitt uttages av de i elhänseende särskilt gynnade abonnenterna i tätorterna.

Genom att ersätta den 7-procentiga värdeskatten med en styckeskatt av 1 öre/kWh, vilket betyder en återgång till samma system som gällde under budgetåret 1951/52, skulle alla abonnenter på landsbygden såväl som i tätorterna få erlägga exakt samma skatt vid samma förbrukning. Även landsbygdsabbonenterna i Norrland med på grund av yttre förhållanden hög energiförbrukning skulle genom en sådan omläggning av skatten belastas med lägre elskatt än för närvarande.

En abonnent i Norrland, som inköper sitt elkraftbehov efter statens vattenfallsverks normaltaxa och har ett abonnemang om 10 te och en specifik energiförbrukning av 400 kWh/te, d. v. s. dubbelt så hög energiförbrukning som i tidigare nämnda exempel, betalar sålunda nu en värdeskatt av 40: 81 kronor/år. Om skatten uttages som styckeskatt med 1 öre/kWh skulle skatten bli något lägre eller 40 kronor/år d. v. s. exakt samma belopp som för en abonnent med samma förbrukning inom en tätort. Nuvarande system med värdeskatt medför att norrlandsabbonenten betalar 52 % högre skatt än stockholmsabbonenten. Det borde vara angeläget att åstadkomma en sådan ändring av skattesystemet, att icke abonnenter, som betalar ett jämförelsevis högt pris på elkraft, får betala väsentligt högre elskatt än de abonnenter som har tillgång till billig elkraft av hög kvalitet.

Mot systemet med styckeskatt har bland annat framförts den invändningen att detaljabbonenter som av speciella anledningar endast betalar hälften av det energipris som annars är normalt, t. ex. bagerier som använder betydande kvantiteter nattkraft för uppvärmning av ackumulerande ugnar, skulle komma att beskattas nära dubbelt så högt genom en styckeskatt av 1 öre/kWh än genom en 7-procentig värdeskatt. I sådana speciella fall bör kontrollstyrelsen kunna medge en nedsättning av styckeskatten eller föreskriva att densamma alltså må uttagas som en 7-procentig värdeskatt.

Som motivering för yrkandena i de likalydande *motionerna I: 199 och II: 248* anföres i huvudsak följande. Vid den remissbehandling, som föregick 1957 års riksdagsbeslut angående återinförande av energiskatten på borgerlig förbrukning hade flertalet av de remissinstanser som inte avstyrkt ener-

gibeskattningen förordad, att frågan borde tas upp först i samband med att man eventuellt införde en indirekt beskattning. Chefen för finansdepartementet framhöll emellertid vid detta tillfälle, »att betänkandet angående indirekt beskattning måste bli föremål för en omfattande remissbehandling, och att det kommer att ta avsevärd tid innan man kan ta ställning till om betänkandet bör läggas till grund för konkreta åtgärder».

Trots omsättningsskattens införande har emellertid energibeskattningen för den borgerliga förbrukningen bibehållits. Detta är enligt motionärernas mening att lägga för tunga bördor på hushållen och de mindre företagen. Därest riksdagen inte skulle besluta att avskaffa omsättningsskatten, anser motionärerna därför att energibeskattningen för den borgerliga elkraften bör avvecklas vid ingången av budgetåret 1960/61.

Utöver den belastning, som energiskatten åstadkommer för hushållen och de mindre företagen, anser motionärerna att det nu tillämpade uppbördssystemet medför orättvisor. Förbrukaren får nämligen inte enbart erlägga skatt för den elkraft han använder utan också för den kostnad, som ankommer på honom för underhåll av föreningens elnät, lön till elmontörer, administrationskostnader m. m. Detta innebär, att abonnenter, som är bosatta inom områden där t. ex. kostnaderna för elnätet är höga, tvingas erlägga högre elskatt än abonnenter, som är bättre gynnade i detta avseende.

Enligt motionärernas uppfattning synes man vid riksdagsbehandlingen år 1957 ha förutsatt, att energiskatten på elkraft skulle utgå på de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften. Kontrollstyrelsens tolkning av bestämmelserna i förordningen har emellertid en annan innebörd. Tillämpningen har på grundval härav blivit, att förbrukaren får erlägga skatt även på kostnader, som han har att vidkännas för underhåll av distributionsföretag, vari han är delägare.

Nuvarande tillämpning innebär att elkonsumenterna i glesbygderna beskattas väsentligt hårdare än konsumenterna i tätorterna, vilket icke kan ha varit riksdagens avsikt vid beslutet 1957. Skulle därför riksdagen besluta att bibehålla energibeskattningen för den borgerliga elkraften, bör enligt motionärernas mening bestämmelserna i energiskatteförordningen förtydligas, så att det klart anges, att beskattning endast skall ske av den elektriska kraft som förbrukas.

Yttrandena

Över de likalydande motionerna I: 34 och II: 45 har utskottet under hand inhämtat yttrande från *kontrollstyrelsen*, *Svenska elverksföreningen* och *Landsbygdens elnämnd*.

Kontrollstyrelsen har av skäl, som anföres i ett av styrelsen inhämtat yttrande från *energiskattnämnden*, funnit sig icke böra tillstyrka bifall till motionsyrkandena.

Energiskattenämnden anför i sitt förenämnda yttrande till kontrollstyrelsen bl. a. följande.

Visst nytt siffermaterial till belysande av skillnaderna i skattebelastning mellan landsbygd och tätorter har emellertid nu redovisats av motionärerna, och nämnden anser sig böra till detta material foga vissa kommentarer.

Vad nämnden här närmast åsyftar är den jämförande sammanställning av elavgifter och elskatt enligt krafttaxorna i Stockholm och vissa andra större städer samt inom vissa landsbygdsområden, som verkställts beträffande ett abonnemang om 10 tariffenheter och en årsförbrukning av 2000 kWh. Nämnda jämförelse synes icke helt rättvisande. Ett abonnemang om 10 tariffenheter gäller nämligen normalt för bostäder om 8—9 rum och kök, och bostäder av sådan storlek förekommer i så ringa omfattning här i landet, att en jämförelse baserad härpå icke är på något sätt representativ vare sig för landsbygden eller för tätorterna. För jordbruk torde däremot angivna tariffenhetstal få anses normalt. En jämförelse mellan jordbruk och bostadslägenheter måste emellertid bli haltande. Skall jordbruk jämföras med någon förbrukarkategori inom tätorter, torde väl närmast en jämförelse med hantverk eller handel böra komma i fråga. Motionärerna synes emellertid icke ha räknat med de för dylik förbrukning gällande taxorna inom tätorterna utan med bostadstaxorna. De taxor som gäller för handel och hantverk i tätorterna är normalt förhållandevis högre än taxorna för bostäder, och en jämförelse med jordbruk, vilken dock, med hänsyn till de olika normer för beräkning av tariffenheter som tillämpas, är svår att göra mera exakt, torde enligt vad överslagsberäkningar ger vid handen icke utvisa annat än obetydliga skillnader. Göres i stället en jämförelse mellan kraftpriser och skatt för bostadsabonnenter på landsbygd och inom tätorter baserad på en normal bostadsförbrukning (en bostad om 3 rum och kök med 70 m² golvyta och enfasanslutning samt en energiförbrukning av 1500 kWh för år), erhålles följande värden.

	Elavgifter exkl. skatt		Energiskatt	
	Totalt, kr.	öre/kWh	Totalt, kr.	Sthlm = 100
Stockholm	170	11,3	11,99	100
Göteborg	179	11,9	12,58	105
Malmö	182	12,1	12,72	107
Norrköping	183	12,2	12,82	108
Uppsala	160	10,7	11,20	94
Luleå	140	9,3	9,80	82
Halmstad	222	14,8	15,52	131
Karlskrona	222	14,8	15,52	131
Vattenfallsstyrelsens normaltaxa för landsbygden	224	14,9	15,68	132

Mellan å ena sidan storstäderna och å andra sidan landsbygden föreligger som tabellen utvisar en relativt markant procentuell skillnad i fråga om skattens storlek, ehuru denna skillnad icke är lika stor som i motionärernas exempel. En jämförelse mellan landsbygd och många av de medelstora och

mindre städerna och tätorterna, av vilka Halmstad och Karlskrona här tagits som exempel, utvisar däremot endast en obetydlig skillnad. I kronor räknat är skatteskillnaden icke i något fall av större betydelse (högst omkring 5 kronor för år, vilket motsvarar det belopp som icke återbetalas respektive efterskänkes vid avräkning mellan preliminär och slutlig skatt vid den direkta beskattningen). De föreliggande skillnaderna torde enligt vad som blivit nämnden upplyst komma att minska inom de närmaste åren, enär prishöjningar på kraften torde vara att vänta inom flera städer och tätorter, medan någon prishöjning f. n. icke synes aktuell beträffande normaltaxan för landsbygden.

På sina håll förekommer fortfarande landsbygdstaxor, som resulterar i högre genomsnittligt kraftpris än de ovan visade. Utvecklingen går emellertid mot förenhetligande av taxorna mellan olika distributionsområden enligt samma princip som nu allmänt tillämpas inom varje särskilt distributionsområde, där abonnenterna betalar för kraften enligt en enhetlig taxa trots att tillhandahållandet av kraften realiter ställer sig billigare inom de mera tätbebyggda delarna av området än vid mera avlägset liggande förbrukningsställen. I vissa fall är förekomsten av höga genomsnittliga kraftpriser beroende av att otidsenliga taxor tillämpas, vilket ofta leder till att kraftförbrukningen per abonnent blir låg. Den skatt abonnenterna i dylikt fall erlägger blir emellertid på grund av den ringa förbrukningen totalt sett relativt obetydlig oavsett om skatten utgår som stycke- eller värdeskatt. Att ta särskild hänsyn till dessa undantagsfall vid ställningstagande till frågan om värdeskatt eller styckeskatt för hela den borgerliga förbrukningen i landet synes icke motiverat särskilt med beaktande av de påtalade utvecklings-tendenserna i fråga om kraftprissättningen.

Det av motionärerna påtalade förhållandet att den genomsnittliga prisskillnaden mellan kraftpriserna på landsbygden och i tätorterna enligt vad som kalkylerats med i inkomstberäkningen för innevarande budgetår är relativt stor (större än tidigare) torde till stor del sammanhånga med att inträffade allmänna kraftprishöjningar av olika skäl beräknats slå igenom snabbare i landsbygdstaxorna än i de olika tätorternas taxor. I enlighet med vad i det föregående anförts torde man emellertid kunna räkna med att denna prisskillnad kommer att minska. Det är även att märka att de angivna värdena i inkomstberäkningen är uppskattade och således kan vara felaktiga.

Motionärerna har bedömt frågan om styckeskatt eller värdeskatt för borgerlig kraftförbrukning uteslutande med utgångspunkt från de föreliggande prisskillnaderna mellan landsbygd och tätorter. Emellertid måste beaktas, att det icke enbart var prisförhållandena utan även andra vägande skäl, som vid energiskattens införande var avgörande för valet av värdeskatt och som alltjämt kvarstår. En värdeskatt är sålunda såsom framhölls av departementschefen (Kungl. Maj:ts proposition nr 175 år 1957, sid. 92) mindre tariffrubbande än en styckeskatt och är för distributörerna enklare ur uppbörds- och redovisningssynpunkt. Hänsyn synes också böra tagas till att en omläggning av skattesystemet från värde- till styckeskatt för flertalet distributörer skulle medföra icke oväsentligt merarbete och kostnader. Då de skillnader i skatteuttag för lika stora förbrukningar, som konstaterats i det föregående realiter icke är mera väsentliga och en utjämning av kraftavgifterna är att vänta, synes med hänsyn till det anförda avgörande vikt

icke böra läggas vid de nu förekommande skillnaderna. Med hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker nämnden bifall till motionerna.

Svenska elverksföreningen, som avstyrker bifall till motionerna I: 34 och II: 45, anför i huvudsak följande.

Den i tabellen i motionen II: 45 gjorda jämförelsen är verklighetsfrämmande dels därför att det icke gäller lika stora abonnemang, tariffenhetsberäkningen är nämligen ej densamma i Stockholm som i Uppsala, Norrköping etc., dels därför att felräkning förekommer, dels därför att de utvalda städerna icke äro representativa för hela samhällsdistributionen och slutligen därför att det reella jämförelseobjektet icke angivits.

Om man nämligen avser bostäder, så kommer jämförelsen att gälla för sådana om 8 å 10 rum eller ca 200 m² — hur många sådana kunna finnas t. ex. inom norra Värmlands glesbygd? Jämförelsen kan ej heller gärna avse jordbruk, eftersom sådana saknas i Stockholm, Göteborg etc. Det måste alltså röra sig om någon annan yrkesabbonnent, t. ex. en affär eller mekanisk verkstad, men denna har ej närmare specificerats och jämförelsen säger då ingenting.

Den jämförelse, som göres i motionen andra stycket efter tabellen, kan vara missvisande, ty hänsyn har icke tagits till att genomsnittsförbrukningen per abonnent (eller annan enhet) varierar eller till att inslaget av leveranser till lägre priser — berört senare i motionen — kan vara helt olika.

Den i motionen omnämnda taxa, som gett 56 % högre elskatt än genomsnittet för tätorterna, torde då ha varit så hög att genomsnittspriset blivit $12,4 \times 1,56$, d. v. s. ca 20 öre kWh. Möjligen kan detta bero på osedvanligt låg specifik förbrukning och då blir ju absoluta skillnaden i skatt ändå så liten — vid 200 kWh/år blir det endast ca 1 kr. — att någon särbehandling knappast erfordras. Är förbrukningen däremot större borde det vara möjligt för Kontrollstyrelsen att med stöd av gällande bestämmelser i detta fall sänka skattesatsen till exempelvis 5 %.

Norrländsexemplet har i motion II: 45 valts så att det passar syftet. Detta kan dock ej undanskymma det förhållandet, att en styckeskatt — så som taxorna äro konstruerade — alltid innebär en relativt hårdare belastning av storförbrukarna. Väljes inte 400 kWh/te utan 600 kWh/te i stället erhålles en 7 % värdeskatt av 56,21 kr. medan styckeskatten 1 öre/kWh ger ca 10 kr. mer eller 66 kr. Detta har dock motionärerna ej visat.

Om man övergår till styckeskatten 1 öre/kWh och samtidigt medger oförändrad värdeskatt för billigare nattkraft m. m., vilket föreslås i motionen, föreligger risk för minskad skatteintäkt till staten. Detta torde väl knappast accepteras utan styckeskatten kanske då måste höjas till 1,5 eller 2 öre/kWh. Sistnämnda värde var ju aktuellt redan vid energiskattens införande 1957.

De största orättvisorna i skattesystemet hänföra sig icke till de individuella eller geografiska olikheterna i elkraftpriset utan till förekomsten av två skattesatser, 7 och 10 %. Den nuvarande ordningen innebär nämligen till exempel att en industri, vars förbrukning stiger från 39 000 till 41 000 kWh/år, d. v. s. med ca 5 %, kanske får 2—3 procent högre kraftavgifter medan energiskatten samtidigt ökar med hela ca 45 %. De geografiska olik-

heterna däremot äro säkerligen ej större än vad som gäller för alla sådana varor, t. ex. livsmedel, som nu belagts med odifferentierad värdeskatt (omsättningsskatt). I kronor räknat komma även variationerna i energiskatt att spela liten roll för hushållen jämfört med de långt större geografiska variationerna i t. ex. beskattning och hyror.

Elverksföreningen vill slutligen liksom i yttrandet med anledning av motionerna till 1959 års riksdag anförä, att uppbörden och redovisningen av energiskatt (elskatt) i och för sig innebär en betydande arbetsbelastning och en kostnad för kraftdistributörerna. Speciellt betungande äro självfallet alla ändringar av skattesystem och skattesatser. År 1951 infördes för detaljdistributionen en styckeskatt (elskatt), år 1952 avvecklades denna skatt, år 1957 infördes en värdeskatt (energiskatt) och år 1958 ändrades skatteuttaget från 5 till 7 %. Skall någon energiskattereform nu ske så kan man enklast sänka värdeskatten från 7 % till exempelvis 5 % men även detta vållar stora omställningssvårigheter för skatteuppbörden. Över huvud taget vore det ur elverkens synpunkt bäst om energiskatten för elkraft ej ändrades alls förrän den helt kan slopas. Ett undantag härifrån finns dock, nämligen att 10 %-skatten, vilken nu måste behandlas separat och oftast manuellt, utan större svårigheter skulle kunna sänkas till 7 %. Därigenom skulle även det fortsatta arbetet för elverken och Kontrollstyrelsen underlättas.

Landsbygdens elnämnd anför.

I motionerna framhålles bl. a. att nuvarande värdeskatt med 7 % av kraftens beskattningsvärde medför att abonnenter, som betalar ett jämförelsevis högt pris på elkraft, d. v. s. företrädesvis abonnenterna på landsbygden, belastas med en elskatt som i genomsnitt är 30 % högre än i städerna. Abonnenter enligt normaltariiffen sådan densamma tillämpas av Statens Vattenfallsverk och flertalet större enskilda kraftverk, d. v. s. omkring 450 000 abonnenter på landsbygden, erlägger en elskatt, som är ca 50 % högre än vad som uttages av abonnenterna i städerna. I vissa glesbygder kan såsom motionärerna framhållit abonnenterna få erlägga ända upp till 68 % högre elskatt än t. ex. abonnenterna i Stockholm.

Även om icke något av de båda alternativen värdeskatt eller styckeskatt kan betraktas som fullt rättvist mot alla slag av elabbonenter, är det uppenbart, att nuvarande system med värdeskatt medför en särskilt hård belastning av landsbygden i jämförelse med städer och andra tätorter.

I vissa speciella fall kan en styckeskatt medföra en onormalt hög elskatt. Detaljabbonenter, som köper elkraft efter specialtaxor, är dock jämförelsevis fåtaliga och som motionärerna framhållit bör det icke stöta på några större svårigheter för kontrollstyrelsen att bevilja sådana abonnenter nedsättning av skatten eller föreskriva att densamma alltjämt må uttagas som en 7 % värdeskatt.

Från kraftleverantörernas sida har man velat göra gällande, att det skulle vara ett mera komplicerat förfarande att uttaga styckeskatt i stället för värdeskatt. Landsbygdens elnämnd, som undersökt på vilket sätt kraftdistributörerna nu påför abonnenterna elskatt såsom 7 % värdeskatt, har funnit att ett flertal system tillämpas. Några exempel bifogas som visar att nu tillämpade debiteringssystem är onödigt invecklade och gör del praktiskt

taget omöjligt för abonnenten att kontrollera att rätt elskatt blivit debiterad. Om skatten i stället uttages som en styckeskatt med 1 öre/kWh, skulle några särskilda uträkningar icke behöva komma ifråga och varje abonnent kan på ett enkelt sätt övertyga sig om att han blivit påförd rätt skattebelopp.

Med anledning härav får Landsbygdens elnämnd biträda det i motionerna framförda förslaget att nuvarande energiskatt på elkraft för s. k. borgerliga ändamål med 7 % av kraftpriset med verkan från den 1 juli 1960 skall ersättas av en styckeskatt med 1 öre/kWh samt att undantag härifrån må kunna medges i speciella fall.

Utskottet

Till en början upptar utskottet till behandling yrkandet i de likalydande motionerna I: 199 och II: 248 att, därest den allmänna varuskatten skulle bibehållas, riksdagen måtte besluta att energiskatten för den s. k. borgerliga elkraftförbrukningen skall avvecklas. Som motivering för yrkandet har anförts att vid den remissbehandling, som föregick 1957 års riksdagsbeslut angående energibeskattningen, flertalet av de inte avstyrkande remissinstanserna förordat, att frågan om energibeskattningen borde tas upp i samband med införandet av en allmän indirekt beskattning. Vid införandet av den allmänna varuskatten har emellertid energiskatten å detaljdistribuerad kraft bibehållits, vilket enligt motionärernas mening är att lägga för tunga bördor på hushållen och de mindre företagen.

Inledningsvis må erinras om att innevarande års vårriksdag avslagit motionsyrkanden om upphävande av den allmänna varuskatten fr. o. m. år 1961. Sådan skatt utgår inte för elektrisk kraft och någon höjning av energiskatten vidtogs inte i samband med införandet av den allmänna varuskatten.

I anledning av vad motionärerna anført vill utskottet vidare erinra om att den allmänna varuskatten är konstruerad med utgångspunkt från den vid skattens tillkomst rådande prisnivån och att skattesatsen avvägs med hänsyn till att några inskränkningar inte skedde i de gällande punktskatterna.

När den allmänna energiskatten infördes fr. o. m. den 1 juli 1957 motiverades detta med de betydande investeringsbehoven på energiområdet, bl. a. innefattande upprustning av landsbygdens elnät. Under en femårsperiod uppskattades investeringskostnaderna för statens del till cirka 600 milj. kr. I årets statsverksproposition har bruttoinkomsten av energiskatten på elektrisk kraft för borgerlig förbrukning för budgetåret 1960/61 beräknats till 90,5 milj. kr. Ett slopande av energiskatten på detaljdistribuerad kraft skulle med hänsyn till storleken av skattebortfallet äventyra finansieringen av det investeringsprogram för energiförsörjningen, om vilket principbeslut fattades vid 1957 års riksdag och vars genomförande får anses synnerligen angeläget.

Av det anförda framgår att utskottet inte kan tillstyrka bifall till yrkandet i de likalydande motionerna I: 199 och II: 248 om avveckling av energiskatten på elektrisk kraft för borgerlig förbrukning.

I de förenämnda motionerna har vidare alternativt yrkats att bestämmelserna i energiskatteförordningen måtte utformas så, att beskattning endast skall ske av den elektriska kraft som förbrukas.

Enligt energiskatteförordningen är beskattningsvärdet lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlægga för den elektriska kraften. Denna bestämmelse får ses mot bakgrunden av principen för denna form av konsumtionsbeskattning, nämligen att beskattningsvärdet utgöres av det pris, som den slutlige konsumenten får erlægga för varan eller nyttigheten i fråga. Denna princip avser att skapa rättvisa olika konsumenter emellan, och skattesatsen är avvägd med tanke på att skatten utgår på konsumentpriset i dess helhet. Vanligen tillämpade tariffer inom elkraftförsörjningen är så utformade att abonnentens avgifter motsvaras dels av de egentliga kostnaderna för den förbrukade kraften och dels av kraftdistributörens kostnader för överföringsförluster, underhåll av ledningsnät, administrationskostnader o. d. Det pris, som abonnenten betalar för kraften, blir därför i regel högre än det pris kraftdistributören betalar till leverantören av råkraften.

Ett bifall till motionärernas förslag skulle således innebära ett betydande avsteg från nu tillämpade principer för ifrågavarande form av konsumtionsbeskattning. Därjämte skulle statens inkomster av energiskatten minska i avsevärd mån, om skatten fortfarande skall utgå efter oförändrade skattesatser, vilket motionärerna synes förutsätta.

Under hänvisning till vad sålunda anförts anser sig utskottet inte heller kunna tillstyrka den i de likalydande motionerna I:199 och II: 248 föreslagna omläggningen av beskattningen av elektrisk kraft.

Utskottet har slutligen att behandla yrkandet i de likalydande motionerna I: 34 och II: 45 att nuvarande energiskatt på elektrisk kraft för borgerlig förbrukning med 7 procent av kraftpriset skall ersättas av en styckeskatt med ett öre per kWh. Till stöd för yrkandet har bl. a. anförts att gällande bestämmelser på grund av skillnaden i taxorna medfört, att förbrukare på landsbygden blir hårdare beskattade än förbrukare i tätorterna.

Såsom av energiskattenämndens och elverksföreningens av utskottet infordrade yttranden över motionerna framgår är de jämförelser, som motionärerna gjort rörande kraftpriser och skattebelastning mellan olika distributionsområden, knappast rättvisande. Skillnaden i skattebelastningen mellan landsbygd och tätorter är normalt betydligt mindre än vad de i motionerna särskilt utvalda exemplen utvisar. Elverksföreningen har tillhandahållit utskottet visst utredningsmaterial rörande kraftpriserna under bl. a. åren 1957—1960, varav framgår att utvecklingen går mot en alltmer enhetlig prisnivå för elkraftleveranserna. En i väsentlig mån bidragande orsak härtill har varit den pågående, av elkraftutredningen rekommenderade övergången till standardtariffer. Vidare har kostnaderna för produktion och fjärröverföring av elkraft

stigit hastigare än distributionskostnaderna. Inom enstaka områden är kraftpriserna visserligen på grund av speciella förhållanden fortfarande höga, men i dylika fall äger kontrollstyrelsen efter ansökan medgiva nedsättning av skatten.

I den promemoria, som låg till grund för 1957 års riksdagsbeslut angående energibeskattningen, föreslogs en styckeskatt för den kraft, som distribueras för borgerlig förbrukning. Under remissbehandlingen förordade emellertid de myndigheter, som i första hand representerar distributionsintressena, samstämmigt en värdeskatt även för sådan kraft, enär denna skatteform ansågs vara mindre tarifferubbande samt enklare ur uppbörds- och redovisningssynpunkt. Departementschefen föreslog därför i proposition nr 175 till 1957 års riksdag att skatten på detaljdistribuerad kraft skulle uttas som värdeskatt. Frågan om värdeskatt eller styckeskatt har således ingående prövats redan i samband med skattens införande, och 1959 års riksdag fann i anledning av motionsyrkanden av samma innebörd som de nu föreliggande inte skäl att inta ändrad ståndpunkt i frågan. Enligt utskottets mening föreligger inte skäl för riksdagen att nu frångå detta ställningstagande.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till yrkandet i de likalydande motionerna I: 34 och II: 45.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 34 av herr Mattsson m. fl. och II: 45 av herr Eriksson m. fl. om ändring i förordningen om allmän energiskatt; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 199 av herrar Georg Carlsson och Robert Johansson samt II: 248 av herr Elmwall m. fl. om vissa ändringar i energiskatteförordningen,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anför, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 24 november 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Spetz, Jansson, fröken Ranmark, herrar Bengtson*, Torsten Mattsson, Tage Johansson* och Kronstrand; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv*, Kollberg, Allard, Kärrlander*, Wiklund, Gustafson i Göteborg*, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora och Stiernstedt*.

* Icke närvarande vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Bengtson, Torsten Mattsson* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 34 och II: 45 — ansett, att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 34 av herr Mattsson m. fl. och II: 45 av herr Eriksson m. fl., antaga följande

Förslag

till

*förordning angående ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 262)
om allmän energiskatt.*

Härigenom förordnas, att 14 § 1 mom. förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att till 15 § nämnda förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 3 mom., av lydelse som i det följande angives.

14 §.

1 mom. Skatten utgår

- a) för elektrisk — — — beskattningsvärde och
 - b) för annan elektrisk kraft med ett öre för kilowattimme.
- Såsom driftställe — — — huvudsak gemensam.
Med beskattningsår — — — 30 juni.
Beskattningsvärdet är — — — icke skatt.

15 §.

3 mom. Kontrollstyrelsen äger förordna, att skatten för kraft, som avses i 14 § 1 mom. b) och som levereras för speciella ändamål eller såsom överkottskraft, skall utgå med sju procent av kraftens beskattningsvärde.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Utan hinder därav skall dock skatten beräknas enligt tidigare lydelse av 14 § 1 mom.

i fråga om elektrisk kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår, efter uppmätt energiförbrukning: för tiden före första avläsningen av energiförbrukningen efter den 31 december 1960 och

i fråga om annan elektrisk kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänförs till tiden före den 1 januari 1961.

2) att de likalydande motionerna I: 34 av herr Mattsson m. fl. och II: 45 av herr Eriksson m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 199 av herrar Georg Carlsson och Robert Johansson samt II: 248 av herr Elmwall m. fl. måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.